

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN THỊ THU HIỀN

**HOÀN THIÊN BÁO CÁO TÀI CHÍNH KHU
VỰC CÔNG VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH – NĂM 2015

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

NGUYỄN THỊ THU HIỀN

HOÀN THIỆN BÁO CÁO TÀI CHÍNH

KHU VỰC CÔNG VIỆT NAM

Chuyên ngành: Kế toán

Mã Số: 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

PGS.TS VÕ VĂN NHỊ

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH – NĂM 2015

LỜI CAM ĐOAN

Đề tài nghiên cứu này do chính tác giả thực hiện, các kết quả nghiên cứu chính trong luận án là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác. Tất cả những phần kế thừa, tham khảo cũng như tham chiếu đều được trích dẫn đầy đủ và ghi nguồn cụ thể trong danh mục các tài liệu tham khảo.

Thành phố Hồ Chí Minh, tháng 03 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thị Thu Hiền

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ sự cảm ơn chân thành và sâu sắc đến

- Thầy hướng dẫn khoa học PGS.TS Võ Văn Nhị - Người đã hết lòng hướng dẫn, chỉ bảo, động viên và hỗ trợ tác giả hoàn thành luận án này.
- Quý Thầy Cô và các nhà khoa học đã giúp đỡ tôi tận tình trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường Đại Học Kinh Tế TP.HCM.
- Cơ quan, đồng nghiệp, bạn bè đã tạo điều kiện về thời gian và đóng góp ý kiến quý báu giúp tác giả hoàn thành nhiệm vụ nghiên cứu của mình.
- Các cá nhân, đơn vị đã dành thời gian tham gia, hỗ trợ, giúp đỡ tác giả hoàn thành công việc khảo sát thực tế.

Thành phố Hồ Chí Minh, tháng 03 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thị Thu Hiền

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ BÁO CÁO TÀI CHÍNH KHU VỰC CÔNG VÀ CÁC VẤN ĐỀ LIÊN QUAN ĐẾN KẾ TOÁN KHU VỰC CÔNG.....	1
1.1 TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU Ở NƯỚC NGOÀI.....	1
1.1.1 Tổng quan tình hình nghiên cứu về báo cáo tài chính khu vực công và kế toán khu vực công.....	1
1.1.2 Tổng quan tình hình nghiên cứu về kế toán dồn tích cho khu vực công và các nhân tố tác động đến việc cải cách kế toán khu vực công.....	9
1.2 TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU TRONG NƯỚC	20
1.2.1 Tổng quan tình hình nghiên cứu về BCTC khu vực công và kế toán khu vực công.....	21
1.2.2 Tổng quan tình hình nghiên cứu về kế toán dồn tích cho khu vực công và các yếu tố tác động đến việc đổi mới kế toán khu vực công từ cơ sở tiền sang cơ sở dồn tích	27
1.3 NHẬN XÉT VỀ TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	29
1.4. KHE HỒNG NGHIÊN CỨU VÀ ĐỊNH HƯỚNG NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ.....	31
1.4.1 Xác định khe hồng nghiên cứu	31
1.4.2 Định hướng nghiên cứu của tác giả	32
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	33
CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ THUYẾT VỀ BÁO CÁO TÀI CHÍNH ÁP DỤNG.....	34
CHO KHU VỰC CÔNG	34
2.1 KHÁI NIỆM VỀ KHU VỰC CÔNG VÀ CHUẨN MỰC KẾ TOÁN QUỐC TẾ ÁP DỤNG CHO KHU VỰC CÔNG	34
2.1.1 Khái niệm khu vực công.....	34
2.1.2 Tổng quan về chuẩn mực kế toán công quốc tế.....	35
2.1.2.1 Giới thiệu.....	35
2.1.2.2 Phạm vi áp dụng và không áp dụng chuẩn mực kế toán công quốc tế ...	37
2.1.2.3 Tóm tắt nội dung cơ bản của các chuẩn mực kế toán công quốc tế.....	37
2.2 BÁO CÁO TÀI CHÍNH KHU VỰC CÔNG THEO KHUÔN MẪU LÝ THUYẾT KẾ TOÁN KHU VỰC CÔNG QUỐC TẾ VÀ CHUẨN MỰC KẾ TOÁN CÔNG QUỐC TẾ.	38

2.2.1	Khái niệm.....	38
2.2.2	Phân loại BCTC khu vực công	38
2.2.3	Mục đích của báo cáo tài chính cho mục đích chung của khu vực công	41
2.2.4	Đặc tính thông tin trình bày trên báo cáo tài chính cho mục đích chung của khu vực công	42
2.2.5	Các nguyên tắc lập và trình bày BCTC cho mục đích chung:	46
2.2.6	Số lượng, nội dung và kết cấu của báo cáo tài chính cho mục đích chung của khu vực công	49
2.2.7	Kỳ kế toán.....	60
2.2.8	Thời hạn báo cáo	61
2.3	BÁO CÁO TÀI CHÍNH KHU VỰC CÔNG Ở MỘT SỐ QUỐC GIA VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM	61
2.3.1	Tình hình thực hiện chuyển đổi kế toán khu vực công sang cơ sở dồn tích và tình hình vận dụng IPSASs trong kế toán khu vực công.....	61
2.3.2	Lựa chọn các quốc gia để nghiên cứu bài học kinh nghiệm	62
2.3.3	Kế toán khu vực công của Úc.....	63
2.3.3.1	Giới thiệu chung.....	63
2.3.3.2	Nội dung chuẩn mực kế toán khu vực công Úc liên quan đến việc lập và trình bày BCTC	64
2.3.4	Kế toán khu vực công của Mỹ.....	65
2.3.4.1	Giới thiệu chung.....	65
2.3.4.2	Nội dung chuẩn mực kế toán chính phủ Mỹ liên quan đến việc lập và trình bày BCTC	66
2.3.5	Kế toán khu vực công của Cộng Hòa Nam Phi.....	69
2.3.5.1	Giới thiệu chung.....	69
2.3.5.2	Nội dung của chuẩn mực kế toán Cộng hòa Nam Phi về khu vực công liên quan đến việc lập và trình bày, công bố BCTC	73
2.3.6	Bài học kinh nghiệm rút ra cho Việt Nam.....	75
2.3.6.1	Bài học kinh nghiệm từ việc nghiên cứu chế độ kế toán khu vực công của Úc.....	75
2.3.6.2	Bài học kinh nghiệm từ việc nghiên cứu chế độ kế toán khu vực công của Mỹ.....	76

2.3.6.3 Bài học kinh nghiệm từ việc nghiên cứu chế độ kế toán khu vực công của Nam Phi	76
2.4 CÁC LÝ THUYẾT NỀN PHỤC VỤ CHO VIỆC NGHIÊN CỨU LUẬN ÁN..	77
2.4.1 Lý thuyết đại diện hay còn gọi lý thuyết ủy nhiệm (Agency Theory).	77
2.4.2 Lý thuyết Quỹ	78
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2:.....	80
CHƯƠNG 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	81
3.1 KHUNG NGHIÊN CỨU CỦA LUẬN ÁN.....	81
3.2 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU ĐỊNH TÍNH.....	84
3.3 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU ĐỊNH LƯỢNG	86
3.3.1 Xác định các nhân tố tác động đến việc cải cách kế toán khu vực công sang cơ sở dồn tích cần được kiểm định	87
3.3.2 Xác định công cụ phân tích để kiểm định các nhân tố ảnh hưởng đến việc chuyển đổi kế toán khu vực công sang cơ sở dồn tích	94
3.3.3 Dữ liệu thống kê	97
3.3.4 Xác định kích thước mẫu và thang đo	97
3.3.5 Qui trình thực hiện thống kê trên mô hình EFA.....	98
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3:.....	100
CHƯƠNG 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN	101
4.1 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	101
4.1.1 Kết quả nghiên cứu định tính.....	101
4.1.1.1 Kết quả nghiên cứu về thực trạng BCTC khu vực công.	101
4.1.1.2 Kết quả nghiên cứu về tính hữu ích của thông tin trên BCTC khu vực công được áp dụng cho đơn vị HCSN.....	113
4.1.2 Kết quả nghiên cứu định lượng (nghiên cứu về các nhân tố ảnh hưởng đến BCTC khu vực công).....	115
4.2 ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG VỀ CHẾ ĐỘ KẾ TOÁN, BÁO CÁO TÀI CHÍNH KHU VỰC CÔNG VÀ CHẾ ĐỘ KẾ TOÁN, BÁO CÁO TÀI CHÍNH ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH SỰ NGHIỆP	132
4.2.1 Đánh giá thực trạng chế độ kế toán, báo cáo tài chính khu vực công	132
4.2.1.1 Ưu điểm.....	132
4.2.1.2 Nhược điểm	133

4.2.2 Đánh giá thực trạng chế độ kế toán HCSN và Báo cáo tài chính các đơn vị hành chính sự nghiệp.....	138
4.2.2.1 Ưu điểm.....	138
4.2.2.2 Những hạn chế và nguyên nhân hạn chế của chế độ kế toán HCSN	139
4.3 BÀN LUẬN VỀ NỘI DUNG HOÀN THIỆN BCTC KHU VỰC CÔNG	146
4.3.1 Quan điểm hoàn thiện.....	146
4.3.2 Định hướng hoàn thiện	147
4.3.3 Bàn luận về giải pháp hoàn thiện	149
4.3.3.1 Giải pháp nền	149
4.3.3.2 Các giải pháp cụ thể để hoàn thiện BCTC khu vực công.	170
KẾT LUẬN CHƯƠNG 4.....	180
CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	182
5.1 KẾT LUẬN.....	182
5.2 KIẾN NGHỊ.....	183
5.2.1 Kiến nghị với Quốc Hội	183
5.2.2 Kiến nghị với các cơ quan quản lý hành chính nhà nước	183
5.2.3 Kiến nghị với cơ quan kiểm toán Nhà nước.....	184
5.3 HẠN CHẾ VÀ HƯỚNG NGHIÊN CỨU TIẾP THEO	184
5.3.1 Những hạn chế của luận án.....	185
5.3.2 Hướng nghiên cứu tiếp theo	185

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

❖ PHẦN TIẾNG NƯỚC NGOÀI

ADP: Ngân hàng phát triển Châu Á (The Asian Development Bank)

ASEAN: Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (Association of Southeast Asian Nations)

AFTA: Khu vực Mậu dịch Tự do ASEAN (ASEAN Free Trade Area)

APEC: Diễn đàn hợp tác kinh tế Châu Á – Thái Bình Dương (Asia-Pacific Economic Cooperation)

CEPT: Chương trình thuế quan ưu đãi có hiệu lực chung (Common Effective Preferential Tariff)

IMF: Quỹ tiền tệ quốc tế (International Monetary Fund)

FAF: Quỹ kế toán tài chính (Financial Accounting Foundation)

FASB: Ban chuẩn mực kế toán tài chính Mỹ (Financial Accounting Standards Board)

FASAC: Hội đồng tư vấn chuẩn mực kế toán tài chính (Financial Accounting Standards Advisory Council)

GASB: Ban chuẩn mực kế toán chính phủ Mỹ (Governmental Accounting Standards Board)

GASAC: Hội đồng tư vấn chuẩn mực kế toán chính phủ Mỹ (Governmental Accounting Standards Advisory Council)

OECD: Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế ([Organisation for Economic Co-operation and Development](#))

IPSASs: Chuẩn mực kế toán công quốc tế (International Public Sector Accounting Standards)

IPSASB: Hội đồng ban hành chuẩn mực kế toán công quốc tế. (International Public Sector Accounting Standards Board)

IMF: Quỹ tiền tệ quốc tế. (International Monetary Fund)

WB: Ngân hàng thế giới (World Bank)

WTO: Tổ chức thương mại thế giới (World Trade Organization)

❖ PHÀN TIẾNG VIỆT

BCTC: Báo cáo tài chính

BTC: Bộ Tài Chính

CD: Chế độ

CDKT: Chế độ kế toán

CMKT: Chuẩn mực kế toán

ĐT: Đặc tính

HCSN: Hành chính sự nghiệp

KBNN: Kho bạc nhà nước

MT: Mục tiêu

NSNN: Ngân sách nhà nước

QĐ: Quyết định

TT: Thông tư

TSCĐ: Tài sản cố định

XHCN: Xã hội chủ nghĩa